

Kanalen

Informationsblad för Hudiksvalls Stads
Hembygdsförening

Nr 2, maj 2017

Innehåll:

Vårens utflykt	s 2 - 3
Hudiksvalls Posten för hundra år sedan	s 4 - 5
Rebellupproret i Hudiksvall 1869	s 6 - 8
Rapporter från vårens berättarkvällar	s 9 - 11
Diverse och om oss	s 12

Hudiksvalls Posten 1917. Se sidorna 4-5.

*Ett av vårens utflyktsmål:
Trönö gamla kyrka, klocksta-
peln. Se sida 2.*

*Greta Rodenstam på sin
75-årsdag. Se sida 11.*

Hembygdsföreningens vårutflykt lördag den 27 maj

Som i höstas drar vi oss lite utanför Hudiksvalls kommun med vårutflykten och bekantar oss med vad som finns i vår södra grannkommun, Söderhamn. Utflyktsmålen är en gammal och en ny kyrka, ett museum samt en borg som många sett, men få har besökt – Oscarsborg, som reser sig som en vit topp över Söderhamns stad.

Program:

08.30 är det samling på Kotorget, och vi åker med Hudik Taxis buss till Trönö.

Första anhalt är Trönö gamla kyrka, där vi intar kaffe med dopp (hembakt så klart!) och därefter får en visning av kyrkan.

Sedan drar vi vidare till Trönö nya kyrka, där vi också blir guidade.

Vi far vidare till Söderhamn och äter lunch på Dragonen kl 12.30.

13.30 beger vi oss till Söderhamns Stadsmuseum, gamla gevärsfaktoriet. Vi blir guidade genom samlingarna.

14.45 går bussen till Oscarsborg, under färden får vi information om borgen som byggdes 1895. Här tar vi oss eftermiddagskaffe med hembakat bröd.

15.30 är det dags att säga adjö till Söderhamn och resa hem till Hudiksvall.

16.15 Ankomst till Kotorget i Hudiksvall.

Anmälan och kostnad

Anmälan om deltagande görs till Kerstin Englund, tfn 070-3540089, eller Per-Widar Persson, tfn 070-5300170, **senast måndagen den 22 maj**. Resan inklusive allt kostar 250 kr per person.

Välkomna!

Ovan: Trönö gamla kyrka.

T h: Trönö nya kyrka, yttre delen.

Information om dagens utflyktsmål, källa Wikipedia

Trönö gamla kyrka

ligger i Trönö nordväst om Söderhamn och tillhör Norrala-Trönö församling i Uppsala stift. Kyrkan är Norrlands bäst bevarade medeltida kyrka, arkitekturen skvallrar om 1500-tal men kyrkan har anor från 1200-tal. Trönö gamla kyrka har olikt många andra medeltida kyrkor förskönats från genomgripande sentida ingrepp.

De äldsta delarna från 1200-talet kan ses i långhusets nordvästra del. Under 1500-talet förvandlades den smala gråstenskyrkan till en större enskeppig salkyrka med valv och vackra gropkapitäl. Runt Trönö gamla kyrka går en mycket ovanlig bogårdsmur, stigluckorna (murpassager med valv) har sadeltak av tjärade brädor.

Klockstapelns ålder är okänd men utformningen påminner om de norska stavkyrkorna, med spåntak och spånklädda stolpar.

Den nordost om kyrkogården belägna prästgården, även kallad Söderblomsgården, var Nathan Söderbloms barndomshem.

Trönö nya kyrka

stod färdig 1895 och ersatte Trönö gamla kyrka. Trönö nya kyrka var då en av Sveriges största landsortskyrkor, byggd i rött, lokaltillverkat tegel.

Kyrkan totalförstördes i en brand 11 november 1998. Vid branden gick flera kulturskatter

förlorade, däribland flera mässhakar från 1400- och 1700-talet och en dopfunt tillverkad av Lars Bodin. Kyrkan återinvigdes 2001. Den renoverade kyrkan har en ljus och modern stil och det som förut utgjorde kyrkorummet har delats upp i ett kyrkorum och en skyddad inhägnad som utgörs av de gamla murarna.

Söderhamns Stadsmuseum

Söderhamns stad grundades 1620 av kung Gustav II Adolf. Samtidigt anlades Söderhamns Gevärsfaktori. I det gamla gevärsfaktoriets borrhushus från 1748, har sedan 1915 bedrivits museiverksamhet, och idag finns här Söderhamns stadsmuseum. På de två övre våningarna skildras Söderhamns historia från 1600-talet och framåt.

Oskarsborg

är ett utsiktstorn som ligger på Östra Berget i centrala Söderhamn och en välkänd symbol för staden. Oskarsborg tillkom på initiativ av Söderhamns sångförening och invigdes 1895 av dåvarande ordföranden i stadsfullmäktige konsul Gabriel Schöning. Tornet ritades av stadsarkitekt Gustaf Hultquist och är 23 meter högt och sammansatt av 35 000 tegelstenar. Utsiktsplatån, varifrån man har en vidsträckt utsikt, ligger 65 meter över havet.

Söderhamns Stadsmuseum.

Foton från Söderhamns Turistbyrå och privat.

Hudiksvalls Posten

För 100 år sedan

3 april

Den allmänna vaccineringen, som de senaste dagarna företagits till skydd mot smittkoppsfaran, har begagnats av omkring 1500 personer. Revaccinering företogs på 870 personer och på förut ej vaccinerade på 56 personer. Dessutom företogs enskild vaccinering på 331 personer samt revaccinering av Statens järnvägspersonal omfattande 155 personer.

Det har varit ett ansträngande och uppoffrande arbete för stadsläkaren, och allmänheten har skäl att känna sig nöjd och tacksam över de åtgärder som företagits till skydd mot epidemien, som ju ännu icke är överstående.

3 april

163 Hudiksvallsbor vilja odla potatis. Erbjudandet om att på stadens mark få odla potatis möttes med ett ovanligt högt intresse. När anmälningstiden i lördags utgick förelägo ansökningar från icke mindre än 163 personer, vilka till våren vilja ha sin egen potatistäppa att syssla med. Men trots den goda viljan, som ju är mycket lovande, är emellertid själva utsädesfrågan fortfarande olöst. Av dessa 163, som ansökt om jord, är det endast två som uppgivit sig ha sättpotatis. Man får väl dock anta att saken så småningom ordnar sig.

17 april

Ingen automobiltrafik i år.

Konungens Befallningshavande i Gävleborgs län anser icke lämpligt att i år fastställa någon automobilstrafiktaxa. Detta på grund av att automobilstrafiken genom den rådande bristen på gummiringar med flera förnödenheter blir så gott som inställd.

19 april

Hudiksvallsbo stupad i kriget.

Sjömannen Nils August Ersson från Hudiksvall har, den 1 sistlidne mars, stupat vid västfronten i den franska armén. Han var född 1884 och son till stenhuggaren Ersson härstädes, och hans maka.

21 april

Patentkaffegossarna stämda.

De två hudiksvallsynglingar som anmälts till polisen för att de sålt något hemgjort preparat som kaffe, har nu erhållit stämning till Stockholms rådhusrätt.

3 maj

Även ärtförråden sina.

Till den allmänna bristen på potatis har nu också sällat sig en nästan total brist på gula ärtor. Vad Hudiksvall beträffar går det icke att uppbringa

Hvita Tvättsnörlif
Hvita Reformlif
Broderade Korsettskyddare
Hvita Underkjolar
i stor och elegant sortering.
ANNA NORDIN.

Alla bilder i denna artikel är inskannade från Hudiksvalls Postens tidningar våren 1917.

Ett gammalt hudiksvallsminne, som går bort.

Vallströmska huset, som i dagarne börjat rivas.

ens det minsta parti. Folkhushållningskommissionen har ej kunnat utlova någon nämnvärd förbättring.

3 maj

Till risstärkelsegrossist har Folkhushållningskommissionen utsett grosshandlare Axel Södergren, Hudiksvall.

19 maj

En högspänningsledning från Ad. Ungers kraftledning till Håstaholmens ångsåg har Hudiksvalls Trävaruaktiebolag gjort framställning till K. M:t om att få framdraga.

26 maj

Dammsugare och strykjärn skola anmälas. Alla elektriska apparater i hemmet skola anmälas till elektricitetsverkets kontor. Varom icke blir abonnent ersättningsskyldig för uppstående skada på elmätaren, meddelar elverket.

26 maj

Strömmingen kommer

Från fiskelägena i skärgården levererades i går ej mindre än mellan 200 och 300 fjärdingar strömming.

5 juni

Fiskarnas linolja.

Statens industrikommission har beslutat bevilja fiskarna i länet ett parti linolja att användas för beredande av oljekläder.

9 juni

Stadsarbetarnas semester.

Till beredande av 8 dagars semester åt stadens arbetare begär drätselkammaren hos stadsfullmäktige ett belopp av 800 kronor.

19 juni

De nya interurbanledningarna vid rikstelefon Stockholm-Gävle-Hudiksvall och Gävle-Bollnäs-Ljusdal synes icke kunna komma till stånd för närvarande på grund av bristen på koppartråd. Även på järntråd, som kan användas för kortare ledningar, råder nu brist. Men man hoppas att denna brist är av mer tillfällig natur.

30 juni

Ostkustbanebygget.

Arbetet med ostkustbanebygget sysselsätter för närvarande omkring 600 man.

Kerstin Englund

Dräktpåsen 'Altifin'

enda säkra skydd af kläder och pålsverk,
mot damm och mal, samt förhindrar
urblekning af ömtåliga färger, pris 0:40.

i CARL WIBERGS BOKHANDEL

Plantera kålrot!

Plantor af bästa **matkålrot**
säljas å Helenedal; förråd 2 miljoner plantor.

Anton Svärd, Helenedal.

Befäl och manskap

vid ångsprutan n:o 1

meddelas härmed att sprutan från och med i dag är flyttad från Brandstationen till ett skjul mellan kanalen och Magasinsgatan, omedelbart intill Bergsjöjärnvägens spår.

Hudiksvall den 21 maj 1917.

Brandchefen.

Pingstmusiken på Köpmanberget.

Delsbo ungdomskapell, som konserterar annandag pingst.

Rebelliupproret i Hudiksvall 1869

Den 4 mars 1869, då rådhusklockan slog åtta på kvällen strömmade, som på en given signal, ett hundratal man ut från krogarna i närheten av stora torget.

- Nu är klockan slagen! Tiden är inne! Framåt! Så genljöd deras rop när de satte sig i rörelse.

Detta var upptakten till det upplopp som i Hudiksvalls historia fått namnet ”rebelli” och som ledde till en omfattande skadegörelse och dödsskjutningen av en person. Efterspelet blev också hårt. De åtalade dömdes till straffarbete på mellan två och tre år.

Handlarna tog makten

Upploppet 1869 hade flera orsaker. 1860-talet hade varit ekonomiskt bekymmersamt. 1867 var det missväxt och 1868 var ett nödår. Fiskarsocietetens ställning som av hävd varit stark i staden började nu försvagas. Minskad tillgång på strömming, fiskevattnens inskränkning och ett minskat antal fiskare låg bakom tillbakagången. Men också politiska förändringar.

Genom kommunreformen 1862 erhöll fiskarna bara tre av de tjugoen platserna i fullmäktige. Istället kom handelsmännen att inta en stark position. Ekonomiskt var de redan en stark grupp, nu kom de också att gripa den politiska makten.

Skuldsatte staden

I den allmänna utvecklingens namn gick handelsmännen till attack, medvetna om att den även skulle gynna dem personligen. Deras argument var bestickande. Den nya penningekonomin och demokratiska skäl anfördes som motiv. De lyckades att få staden att två gånger uppta stora lån på 150 000 riksdaler för att rädda trävarubolaget och köpa järnvägsaktier. På så sätt gjorde de staden beroende av trävarubolaget och järnvägstrafiken. Som säkerhet pantsatte de stadens borgarjordar, som de efter invecklade juridiska turer lyckats vinna kontrollen över.

Folk kastade sten

De grupper som ekonomiskt och politiskt förlorade på utvecklingen accepterade den inte stilligtande. När beslutet om lånet togs i fullmäktige svarade arbetsfolket med att kasta sten genom rådhusfönstret.

De tre fiskarna Jonas Florén, Per Pousard och Jonas Rålund reserverade sig mot beslutet och

tillsammans med 81 andra i fiskarsocieteten, 22 hantverkare och andra arbetare tyckte de i en skrivelse att den gemensamma stadsjorden skuldsattes på ett oansvarigt sätt.

Vägrade betala lön

Av tradition hade vinterarbetena i staden fördelats på den bofasta befolkningen. Men denna vinter frångicks detta. Handlanden Eric Fredin, fullmäktiges vice ordförande, som var den som hade hand om vinterarbetena, utestängde arbetsfolket från stadens pålningsarbeten och det egna skeppsvarvet. Istället anställdes utifrån kommande arbetare från det nybildade järnvägsbolaget, där Eric O Regnander var chef. Fredin och Regnander tycks ha handlat i samförstånd, dels för att hämnas arbetsfolkets protester, men framför allt för att öka konkurrensen om arbetena. En annan handelsman, Petter Åström, som drev ett varv i stadens utkanter, vägrade att betala ut löner till sina anställda timmermän.

Ville ha lika rösträtt

Fiskarna Jonas Florén och Per Pousard arrangerade den 20 februari ett folkmöte i Brunnshuset för att dryfta frågor, som var viktiga för arbetsfolket: religionsfrihet, lika rösträtt för alla, förbud mot brännvinsbränning, åtgärder mot kringvandring och tiggeri (då tänkte man i första hand på arbetena vid stadens kaj), förändringar vad gällde lanthandeln med mera.

Mötet var mycket välbesökt och pågick hela dagen, men de krav som framfördes kunde inte få några omedelbara resultat. Förmodligen väckte det besvikelse och revanschlusta.

Missnöjet exploderade i samband med det likvidationsmöte som hölls i staden. Likvidationsmötena hade ersatt marknaderna, som den kole-riskiske landshövdingen Asker förbjudit, eftersom han ansåg dem som oroshärdar.

Polisen gömde sig

Sedan rådhusklockans åtta slag ebbat ut drog folkmassan hurrande iväg västerut på Stora Kyr-

kogatan och Västra Tullgatan till västra tullen, där Eric Fredin bodde. Men då denne inte var hemma, eller gömde sig, återvände man mot staden. Utanför grosshandlare Wilhelm Lundströms gård uppstod palaver, när polisstyrkan och några enskilda sökte hejda folkmassan. En poliskonstapel slogs blodig och en annan fick ett knivhugg i ljumsken.

Folkhopen fortsatte hurrande till filialbanken, som beviljat lånet till Trävarubolaget. Stadsfiskalen Joel Tjellander, en nitisk paragrafryttare, som var illa tåld av arbetsfolket, jagades iväg och fick söka skydd hos borgmästaren. Borgmästaren sökte lugna folkhopen, men lyckades inte utan fick tillsammans med Tjellander i all hast barrikadera sig i bostaden. Folkmassan sökte spränga porten, men gav upp efter en stund.

Demonstrationen upplöstes i Fiskarstan. Det som sedan hände är svårt att förklara. Antingen var man oeniga, eller så var det planerat att den senare händelseutvecklingen skulle se ut som en oöverlagd handling.

Regelrätt upplopp

De erfarnare fiskarna och arbetarna lämnade nu demonstrationen och yngre, mer hetlevrade personer tog täten och satte sig åter i rörelse mot staden. Utrustade med staketspjälor och vad man kom över började man systematiskt slå sönder gatlyktor och fönsterrutor. För att försvåra identifieringen gick man med neddragna hattar och

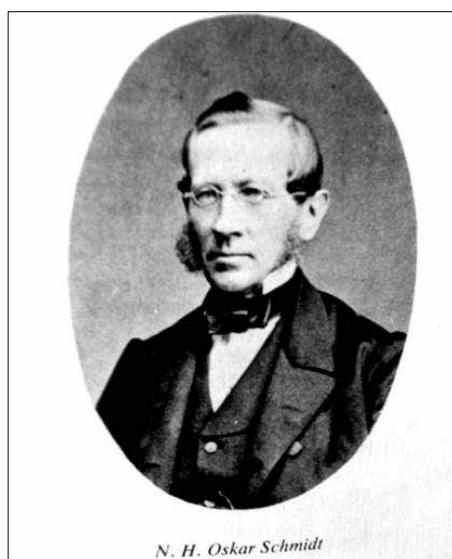
mössor, uppvikta rockkragar och halsdukar.

Återigen drog man fram längs Västra Tullgatan och utanför tullen bröt man sig in i handlare Åströms hus, slog sönder kontorsinredningen, krossade fönsterrutor och slet ner innerdörren.

Skjuten till döds

Ett blint raseri hade gripit massan, som ingen tycktes kunna stoppa. En skarpskyttepatrull på Västra Tullgatan, gjorde folkmassan ännu ursinnigare. En arbetslös yngling, Jonas ”Janne” Dalin,

Fortsättning på nästa sida.

Borgmästare Oskar Schmidt.

Eric Fredin, fullmäktiges vice ordförande.

Eric O Regnander, järnvägsbolagets chef.

En arbetslös yngling, Jonas "Janne" Dalin, tog täten och rusade med en stor påk som tillhygge på bagaren Bernhard Almgren, som var på väg ut för att förena sig med skarpskyttarna. Bagaren tog förskräckt några steg bakåt och avlossade hagelgeväret. Artonåringen träffades i bröstet, tumlade baklänges och föll död ner i snön framför fötterna på kamraterna, som nu flydde åt alla håll.

tog täten och rusade med en stor påk som tillhygge på bagaren Bernhard Almgren, som var på väg ut för att förena sig med skarpskyttarna. Bagaren tog förskräckt några steg bakåt och avlossade hagelgeväret. Artonåringen träffades i bröstet, tumlade baklänges och föll död ner i snön framför fötterna på kamraterna, som nu flydde åt alla håll. Dödsskjutningen återställde lugnet i staden. Men en person var dödad, tioalet skadade och närmare 1 200 fönsterrutor utslagna. Tre personer hade gripits, en av dem var en berusad fiskarson, P J Flodman.

Borgargarde

Dagen efter upploppet samlades fullmäktigegruppen och beslutade att inrätta en vaktstyrka om femtio betrodda stadsbor, som skulle patrullera stadens gator. Sex ledare utsågs, och intressant är att de två fiskarna Florén och Rålund ingick i ledningsgruppen. Om de hade tackat nej till att delta i ledningsgruppen kunde det tolkas som att de hade gillat demonstrationen. Hotelser och rykten cirkulerade, men några fler oroligheter inträffade inte.

Spontant uppror?

Rättegången påbörjades den 17 mars. Åklagaren Tyko Röhman sökte energiskt få fram bevis för att det funnits en plan bakom upploppet. Men de inblandade tonade ned det hela. Antingen hade de bara varit med i folkmassan som passiva åskådare eller så mindes de ingenting från händelsen.

Den som kunde ha vetat något, borgmästare Schmidt som stått öga mot öga med demonstran-

terna teg och de flesta åtalade lade skulden på den som inte längre kunde tala: den dödade Janne Dalin.

Den 8 maj meddelades dom i målet. Åklagaren hade inte lyckats påvisa att någon plan låg bakom upploppet och rätten hade inte kunnat finna någon som anstiftat upploppet. Flera av dem som ändå dömdes var söner till fiskare och dömdes till straffarbete på mellan två och tre år. Bagaren Almgren som av våda skjutit Janne Dalin dömdes att betala 150 riksdaler i böter.

Därmed var oroligheterna över och staden sökte snabbt glömma det uppror som Hudiksvalls Posten redan den 6 mars betecknat som "en skam och nesa för samhället". Men orsakerna till upploppet fanns kvar.

Christer Nilsson

Referenser:

Britt-Marie Lundbäck: En industri kommer till stan. Hudiksvall och trävaruindustrin 1855–1876, doktorsavhandling vid Uppsala universitet 1982.
Bunny Ragnerstam: Arbetare i rörelse del 2, Gidlunds förlag 1987 (sid. 180-200)
Sven Brun: Hudiksvalls historia
Hudiksvalls-Posten 1868–1869
Domboken 1869

Foton från Britt-Marie Lundbäcks bok och Hälsinglands museum.

Referat från berättarkvällen 6 februari

Östra station i Hudiksvall

Kyrkoherdens vackra kreolska

Lennart Ersson inledde med en historisk resumé av Hudiksvalls järnvägshistoria.

1860 invigdes den smalspåriga linjen Forsa - Hudiksvall. 1888 tillkom Ljusedalsbanan. 1896 byggdes den lokala järnvägen mellan Hudiksvall och Bergsjö. 1927 var det dags för Ostkustbanan.

Bergsjöbanan

Var smalspårig, 891 mm. (Normalspår är 1.435 mm brett.)

Östra stationen låg 672 m från nuvarande station. Här fanns också lokstallar, bangård, ved- och kollager och underhållsverkstad. Det fanns tre ånglok, fyra person- och 56 godsvagnar. Högsta tillåtna hastighet var 25 km/t, på stationsområdet 10 km/t, och enkel resa Bergsjö - Hudiksvall kostade 3,60 kr i 2:a klass och 2,40 kr i 3:e. Resan tog drygt två timmar.

När ostkustbanan var klar 1927 köpte OKB-bolaget Bergsjöbanan och lade genast ner sträckan Hudiksvall - Harmånger. 1933 köpte SJ banan, och 1962 var det hela slut. 1967 revs Östra station.

Åke Hammarstedt berättade om den vackra kyrkoherdefruen Catherine Lönner, f Heyliger Winfield och hur hon hamnade i Hudiksvall.

Gustaf III förhandlade sig till ön St Bartolomei på 1770-talet, en koloni där svenskarna bedrev slavhandel. Fredrik Adolf Lönner (1786-1838) blev utnämnd till kyrkoherde och hovpredikant i kolonin. Där blev han bekant med köpmannafamiljen Winfield, vars vackra dotter han förälskade sig i, och de gifte sig 1818. Som gåva från föräldrarna fick paret två slavar.

Lönner var ökänd för att vara besvärlig och gjorde sig omöjlig på ön. Guvernören anmälde Lönner, som fick avsked. Som kompensation fick han kyrkoherdetjänsten i Hudiksvall.

Väl på plats här deltog fru Lönner i församlingsarbetet. Hon var ovanlig och spännande i småstaden, bland annat hade hon temperament, rökte cigarr och red barbacka i röd ridrock med guldknappar.

Östra station låg söder om nuvarande skolbyn, ungefär där det idag ligger en färgaffär.

Lönner dog 1838 och lämnade hustru och sju barn. Fru Lönner fick i vanlig ordning ett nådår, men tack vare JO Wallin, som var i staden på inspektion, fick hon ytterligare två nådår, och familjen klarade sig hyfsat, och barnen gick det delvis bra för.

När Catharina dog begravdes hon tillsammans med sin man, men numera finns endast hennes namn på gravstenen. Det förklaras med att stenen gick sönder, och då slängdes Lönners del.

Magdalena Forsberg

PS. Mer utförligt har Åke Hammarstedt skrivit om detta (och mycket annat intressant) på sin hemsida www.akehammarstedt.se

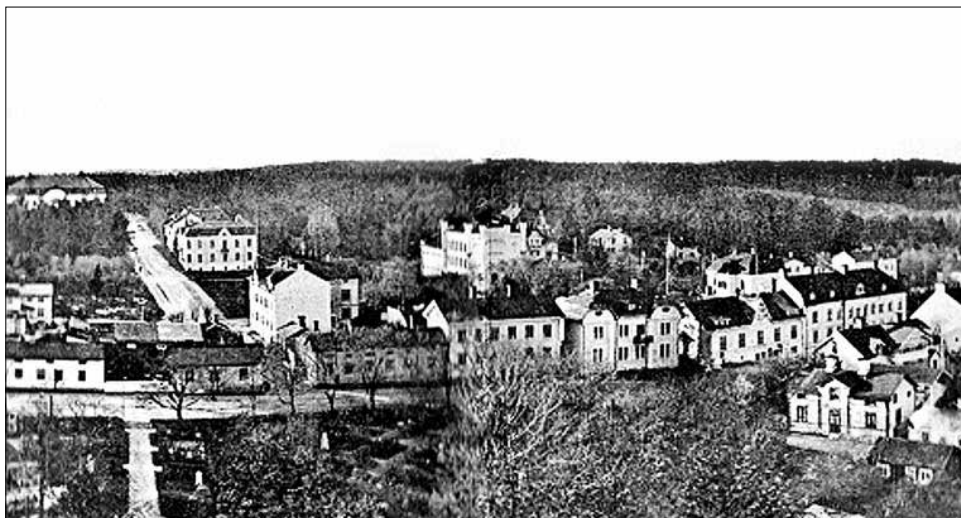

*Fru Catharina Lönner
född Heyliger Winfield
1803-71*

Fru Lönners gravsten finns lite nordväst om ingången till Hudiksvalls kyrka.

Foton i privat ägo.

Fängelset del 2

Fängelset

Fyra herrar berättade både om Hudiksvalls fängelses historia och sina egna anknytningar till och erfarenheter av att arbeta i huset. De fyra var Lars-Göran Larsson, Lars Almberg, Sture Swing och Roland Kjellander.

Lars-Göran Larsson kallade fängelset ”familjeföretaget” eftersom hans farfarsfar, farfar och far alla hade arbetat där. Den nuvarande byggnaden uppfördes 1869 till en kostnad av 60.403 kr, och arkitekt var Wilhelm Theodor Anckarsvärd (1816-1878). Som hinder mot rymning fanns en dubbel träpalissad runt byggnaden, den revs 1954 och ersattes av en betongmur. Den siste fånge som rymde sågade av gallret i ett fönster, och det var så sent som 1992.

Lars Almberg: Jag har jobbat där större delen av mitt liv, 27 år. 1982 var ett nytt fängelse i staden på förslag, men det blev inget av det. Det gamla renoverades och nyinriggades 1994, och sedan lades det ner 1995. Hudiksfängelset var litet men hade gott rykte, åtminstone fram till 1970-talet. Då försvann ”tjyvhedern”, och missbruket bland interna ökade.

Lite kuriosas: 1917 insåg man att det behövdes belysning i fängelset och i domsalen, som också var inrymd i huset. Meddelanden mellan internerna skickades med pottorna, som någon av dem var betrodd att tömma. Att spotta i näven betydde att man fick förtroende för varandra.

Ovan t v. Vy över fängelset.

Ovan t h. Handfängsel.

T h. Karbidlampa som skulle lysa upp de skumma utrymmena i fängelset och domstolen.

Foton i privat ägo.

Sture Swing var anställd inom kriminalvården sedan 1963, och från 1982 i Hudiksvall. Han visade bl a en bild på en klädhängare som utrustats med ett bågfilmsblad att kapa galler. Personalen var tidigare utrustade med sablar, huggare och hand- och fotfängsel. Från 1960 hade man inga handeldvapen.

Roland Kjellander köpte fängelset 1999, efter att det stått tomt några år, i syfte att starta ett företagshotell. Han sålde det sedan till sin son, som hyr ut det till vårdverksamhet och konferenser. Fängelset kallas numera för Friskhuset och inrymmer ett stort antal olika företag.

Referat från berättarkvällen 6 mars

Greta Rodenstam

Erik Pettersson berättade om Greta Rodenstam, en för i alla fall äldre hudiksvallsbor välkänd forskare och "konstnärlig växelbrukare".

"Jag är född i fiskarnas tecken i fiskarnas stad", skrev Greta (1895-1987).

Hennes far var Frans Johan August Andersson från Fröstuna i Uppland. Han studerade i Uppsala och bytte namn till Rodenstam, fick jobb hos Arthur Hazelius på Nordiska museet och forskade om bygdemål. 1888 kom han till Hudiksvall som lärare.

Frans Rodenstam blev 1897 föreståndare för Hälsingland fornminnessällskap, föregångare till Hälsinglands museum.

Gretas mor hette Kristina (Stina) Jansson och var från Skuttunge. Hon var utbildad hantverkslärare vid Handarbetets vänner i Stockholm och arbetade bland annat vid Ateneum.

I Hudiksvall bodde familjen i kvarteret Minerva på Östra Storgatan. Greta fick ofta följa med sin far på kulturhistoriska strövtåg i bygden runt Hudiksvall. Stina öppnade en hushållsskola, där hon lärde ut varjehanda kunskaper om hemmets skötsel samt handarbetsmönster och -tyger.

Greta gick i flickskolan och utbildade sig sedan till telegrafexpeditör, ett arbete som hon innehade 1915-1948. Det var när hon gick i pension som hon på allvar började sin konstnärliga bana. Det "konstnärliga växelbruket" innebar att hon var forskare, historiker, författare, lyriker, visdiktare, tecknare, keramiker och textildesigner!

Det finns mycket material om Greta Rodenstam på Hälsinglands museum, framför allt många skrifter, och till hennes minne planterades ett vårdträd vid Möljen. Hon är begravd på Sofiedals kyrkogård.

Bland hennes litterär verk kan nämnas

- Ur Agös kapells historia, 1950
- Hudiksvalls kyrka, 1955
- När elektriciteten kom, 1952
- Tvärsnitt, Norrlandslyriker, 1959
- Hudiksvall: Glimtar från en gammal stad, 1963
- En glad stad, 1982
- Järvsövisan m fl visor, 1982

Greta Rodenstam som ung och på sin 75-årsdag. Foto Hälsinglands museum.

Erik Petterssons dotter Elin Pettersson (sång) och Christer Jonsson (piano och tonsättning) framförde några av Greta Rodenstams visor och dikter inflikade i Eriks berättelse om Greta Rodenstams liv och verk.

Magdalena Forsberg

Foton i privat ägo.

Från föreningens årsmöte

Föreningens årsmöte den 20 mars ägde rum i St Jakobsgården (lilla salen).

Efter att ordförande Per-Widar Persson hälsat alla välkomna, vidtog sedvanliga årsmötesförhandlingar. Samtliga funktionärer omvaldes med acklamation.

Med anledning av föreningens 25-årsjubileum intogs till kaffet stora mängder av stadens välkända "Elsatårta", namngiven efter Doktorinnan Elsa Cederlund. Styrelsen hade överskattat medlemmarnas intresse för att närvara vid mötet, varför överbliven tårta dagen efter överlämnades till en häpen och tacksam föreståndare vid stadens natthärbärge.

Gunnar Sundblad

Kassören har ordet

Några av er medlemmar har med det här numret av Kanalen fått ett inbetalningskort. Det beror antingen

1. på att ni inte har betalat medlemsavgiften för 2017

eller

2. på att ni har betalat avgiften, men glömt att tala om vad ni heter, så att jag kom kassör inte vet vem som har betalat.

Ni som vet med er att ni betalat ombeds att höra av er och tala om när det skedde. Jag har noterat datum för alla inbetalningar.

Vänligen

Björn Axelsson, tfn 070-219 80 14

Hudiksvalls Stads Hembygdsförening

Styrelse:

Per-Widar Persson, ordförande
Gunnar Sundblad, sekreterare
Björn Axelsson, kassör
Rut Boëthius
Kerstin Englund
Magdalena Forsberg
Stig Lundén

Suppleanter:

Johnnie Karlsson och Christer Nilsson

Redaktionskommitté för Kanalen:

Gunnar Sundblad (ansv utgivare) och Magdalena Forsberg (red)

Valberedning:

Lars Blomberg (sammankallande) och Sven Bohlin

Adress:

Hudiksvalls Stads Hembygdsförening
Box 1022
824 11 Hudiksvall

Hemsida och e-postadress:

www.hembygd.se/hudiksvall
info@hudiksvallsstadshembygdsforening.se

Medlemsavgift:

Bankgiro 5005-6951, medlemsavgift 100 kr/år,
familj 150 kr/år.